

Stöd för inventering av socialtjänstens insatser för boende

Att ta fram en social rapport eller genomföra en lokal hemlöshetskartläggning kan vara resurskrävande. I många av landets kommuner kan det i stället vara tillräckligt att göra en årlig inventering av socialtjänstens insatser gällande boende.

Syftet är att identifiera och följa upp eventuella behov. Resultatet utgör en grund för socialtjänstens bidrag i samhällsplaneringen för att motverka hemlöshet i kommunen.

Använd befintliga system för underlag till inventeringen

Statistik avseende biståndsbedömda insatser för boende går till stor del att få fram ur socialtjänstens verksamhetssystem (dokumentationssystem).

Med hjälp av statistikuttagen kan målgruppen delvis beskrivas. Antal personer i respektive boendeform, kön och ålder är exempel på variabler som ofta går att ta ut ur verksamhetssystemet. Även kostnader och antal boendedygn går många gånger att få fram.

Insamling av underlag från olika delar av socialtjänsten

Hemlöshet är sällan ett eget verksamhetsområde inom socialtjänsten. Underlag kan därmed behöva samlas in från olika verksamhetsområden.

Exempel på relevanta verksamheter:

- Mottagningsenhet eller liknande
- Enhet som handlägger ansökningar om ekonomiskt bistånd
- Enheter som riktar sig till vuxna i behov av stöd utifrån exempelvis skadligt bruk och beroende, socialpsykiatri eller funktionsnedsättning
- Äldreomsorg
- Barn och familjeomsorg

Exempel på statistik ur verksamhetssystem

En inventering som ger en bild av antalet personer¹ som är eller riskerar att bli hemlösa samt deras boendesituationen kan exempelvis innehålla följande:

- Statistik över biståndsbedömda insatser avseende boende.
- Statistik avseende utbetalt ekonomiskt bistånd som avser olika former av akuta boendelösningar.
- Statistik avseende utbetalt ekonomiskt bistånd som avser hyresskulder.
- Statistik över antalet ärenden inom kommunens budget- och skuldrådgivning som avsett hyresskulder (kan behöva samlas in på annat sätt än genom uttag ur det socialtjänstens verksamhetssystem).

Biståndsbedömda insatser avseende boende

Socialstyrelsens definition av hemlöshet² kan vara ett stöd för att fånga in de olika boendeformer som kan ingå i en inventering.

Akuta boendelösningar

I akuta boendelösningar ingår bistånd till härbärge, akutboende, campingstuga, hotell, vandrarhem, tillfällig logi på jourboenden/korttidsboenden, skyddat boende och kvinnojour. Även eventuella lösningar med andra namn som kommunen använder mot akut hemlöshet behöver tas med i inventeringen.

Institutionsvistelse och boende med stöd

Här ingår personer som befinner sig på ett boende med stöd eller inackorderingshem, vårdas eller behandlas i hem för vård och boende (HVB) eller i familjehem eller någon annan form av biståndsbedömt stödboende. Personer som bor i någon form av särskilt boende så som gruppboende enligt LSS ingår inte i den här statistiken

För att få en mer korrekt bild av hemlösheten kan antalet personer som inom ca 3 månader ska lämna boendet de vistas på och som då inte har något ordnat boende behöva fångas upp. Detta ger även en möjlighet att arbeta mer förebyggande och förhindra att den här gruppen går från ett boende med stöd till hemlöshet.

Långsiktiga boendelösningar

När det gäller långsiktiga boendelösningar som sociala kontrakt, försöks- och träningslägenheter samt Bostad först kan antalet personer eller hushåll

¹ Fördela gärna utifrån kön och ålderskategori om antalet möjliggör en sådan uppdelning utan att det går att identifiera specifika personer

² Se PDF med beskrivning av Socialstyrelsens fyra hemlöshetssituationer i metodstödet Alla behöver ett hem.

från verksamhetssystemet kontrolleras mot vad kommunen uppgett i Boverkets Bostadsmarknadsenkät, BME.

Exempel på kompletterande underlag och sammanställningar

- Personer i akut hemlöshet som sover utan tak över huvudet exempelvis i offentliga lokaler, trappuppgångar, garage/källare/vind, tält, bil eller liknande fångas inte alltid upp genom statistikuttag i socialtjänstens verksamhetssystem. För att fånga upp gruppen kan handläggare inom verksamhetsområdena skadligt bruk och beroende, socialpsykiatri och ekonomiskt bistånd uppskatta antalet personer som det rör sig om.
- Antalet sociala kontrakt som kommunen administrerar samt hur många av dem som årligen gått över till ett förstahandskontrakt. Här ingår olika sociala kontrakt så som försöks- och träningslägenheter samt Bostad först. Detta efterfrågas årligen i Boverkets Bostadsmarknadsenkät (BME) så svar kan hämtas därifrån. Kan behöva kompletteras med ytterligare uppgifter avseende antal vuxna och barn under 18 år som bor i respektive lägenhet.
- Antal förturer till förstahandskontrakt som har förmedlats under året samt till vilka grupper. Eventuellt kan bostadsförmedling behöva tillfrågas för att stämma av antal. Ett alternativ kan också vara att utgå från hur många ärenden socialtjänsten har skrivit underlag till förtur i.
- En sammanställning av det avhysningsförebyggande arbete som skett under året. Hur många ärenden har kommit in till socialtjänsten, hur många avhysningar har avvärjts/genomförts. Annat av intresse avseende exempelvis målgrupper eller behov som har noterats?
- En sammanställning av eventuellt uppsökande arbete utifrån hemlöshet eller risk för hemlöshet som har genomförts under året. Vilka målgrupper och behov har noterats? Var har personerna som uppsökarna fått kontakt med befunnit sig?
- Inhämtning av kunskap från medarbetare. Erfarenheter från de medarbetare som möter de mest utsatta kan utgöra ett viktigt komplement till insamlad statistik. Läs mer om hur medarbetares erfarenheter kan samlas in på ett strukturerat sätt i dokumentet Socialtjänst – hämta in kunskap från medarbetare.

Stäm om möjligt av ovanstående underlag med relevanta samarbetspartners så som brukarråd, civilsamhällesorganisationer, kyrkan eller andra religiösa samfund. Underlaget kan behöva kompletteras med deras kunskap för att få en bild av personer som bor ofrivilligt hos familj/bekant utan kontrakt eller korta andrahandskontrakt eller inneboende hos privatperson. Detta är en grupp som riskerar att hamna i hemlöshet och som inte alltid har kontakt med socialtjänsten innan läget är akut.

Sammanställ underlagen och identifiera behov

Uppgifterna om insatser för boende och eventuella kompletterande underlag sammanställs av socialtjänsten och används för att beskriva hemlösheten och identifiera utvecklingsbehov i kommunen.

Frågor som sammanställningen kan ge svar på är exempelvis:

- Hur många har beviljats akuta boendelösningar under året?
- Hur många bor på stödboenden/institution men riskerar att skrivas ut utan ordnat boende?
- Hur många riskerar att hamna i akut hemlöshet under året (dvs. befinner sig i osäkra boendeförhållanden)?
- Vilka boendeformer använder vi för personer i akut hemlöshet? Hur ser beläggningen ut? Används evidensbaserade boendeformer så som Bostad först eller används oftare någon form av boendetrappa?
- Hur ser målgruppen ut som får bistånd för olika boendeformer (kön, ålder, barnfamiljer med mera).
- Har vi rätt boendeformer för de målgrupper som finns i kommunen? Behöver nya boenden startas? I så fall med vilken inriktning och för vilken målgrupp?
- Har vi uppsökande verksamhet och avhysningsförebyggande arbete? Vad ser dom för utveckling? Ökar eller minskar antalet avhysningar i kommunen? Hur många av avhysningarna under året omfattade barnfamiljer?
- Motverkar vi hemlöshet bland äldre? På vilket sätt?
- Hur arbetar vi med stadigvarande boende efter skyddat boende?
- Sociala kontrakt, hur många har vi och för vilka grupper? Hur många har fått ta över sitt kontrakt det senaste året? Vilka behov av permanenta bostäder finns hos dessa personer/grupper?

Upptäck återkommande mönster

Genom att följa upp genomförda inventeringar av boendeinsatser kan återkommande mönster upptäckas och åtgärdas. Regelbundna sammanställningar med inventering som grund kan även ge svar på om det finns tillräcklig kunskap om målgrupper och deras behov eller om uppgifterna behöver kompletteras med en lokal hemlöshetskartläggning eller en social rapport.